

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2006. október 26.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a tanuló által elért összes/teljes pontszámot**.

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1-1 pont adható;

- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-lal kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz-hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két magyar történelemre vonatkozó feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén**

Ha *három feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladattípus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *háromnál több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van három olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 15., 18. vagy 14., 15., 18.).

Ha a tanuló *háromnál több feladatba is belekezd*, de nincs három olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 15., 20.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés**,
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség**.

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához:

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni.

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A témataratás, a lényeg kiemelése: lényegre törően, a feladatban felvetett problémára koncentrál-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- A műveleti sokszínűség és eredményesség: használja-e a megfelelő forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértés**re adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozta ki, és használta a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használta a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4-6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2-3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozta ki, és használta a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata stb.) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők föltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik. Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és a tartalmak pontszámának is meg kell egyeznie. Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni:

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (Pl.) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásoknál és következtetéseknél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.
1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmazza az elemzés.
0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.
1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.
0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.
4-6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.
2-3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl. a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.
1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.
0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolati egység befejezhető és értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2-3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4-5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám **(2)** segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni!
8. Számítsa ki a három esszéfeladatban elért **összesített vizsgapontszámot!** (Ha az összesített vizsgapontszám 0,5-re végződik, nem kell kerekíteni.)

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat! (Ha a feladatlap összpontszáma 0,5-re végződik, akkor sem kell kerekíteni.)

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	12	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	21	

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Római kori emlékek Pannóniában (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

szöveg	kép
a)	D
b)	C
c)	A

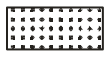

2. Középkori stílusirányzatok (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a) **A:** román (romanika) **B:** gótikus (gótika)
 b) román: 1, 5
 gótikus: 2, 3, 4, 6

3. Középkori királyi jövedelmek (Összesen 4 pont.)

- a) Károly Róbert (0,5 pont)
 b) A királyi birtokok eladományozása. *(Más, hasonló értelmű megoldás is elfogadható!)* (1 pont)
 c) harmincad (0,5 pont)
 d) jobbágyok (1 pont)
 e) Pl.: Az ország gazdasági fejlődése, vagy a pénzgazdálkodásra való áttérés, vagy a bányászat fejlődése stb. *(Más, hasonló értelmű megoldás is elfogadható!)* (1 pont)

4. A reformáció terjedése (Összesen 5 pont.)

- a) anglikán vallás
 lutheránus/evangélikus vallás (német ág)
 kálvinista/református vallás (svájci reformáció)

(Elemenként 0,5 pont, összesen 1,5 pont.)

- b) lutheránus *vagy* evangélikus,
 kálvinista *vagy* református,
 unitárius *vagy* antitrinitárius
(Bármelyik helyes válasz elfogadható.) (Elemenként 1 pont.)

- c) Jezsuita/Jézus Társasága (0,5 pont)

5. A Rákóczi-szabadságharcot lezáró szatmári béke (Összesen 4 pont.)

- a) (Elemenként 0,5 pont.)

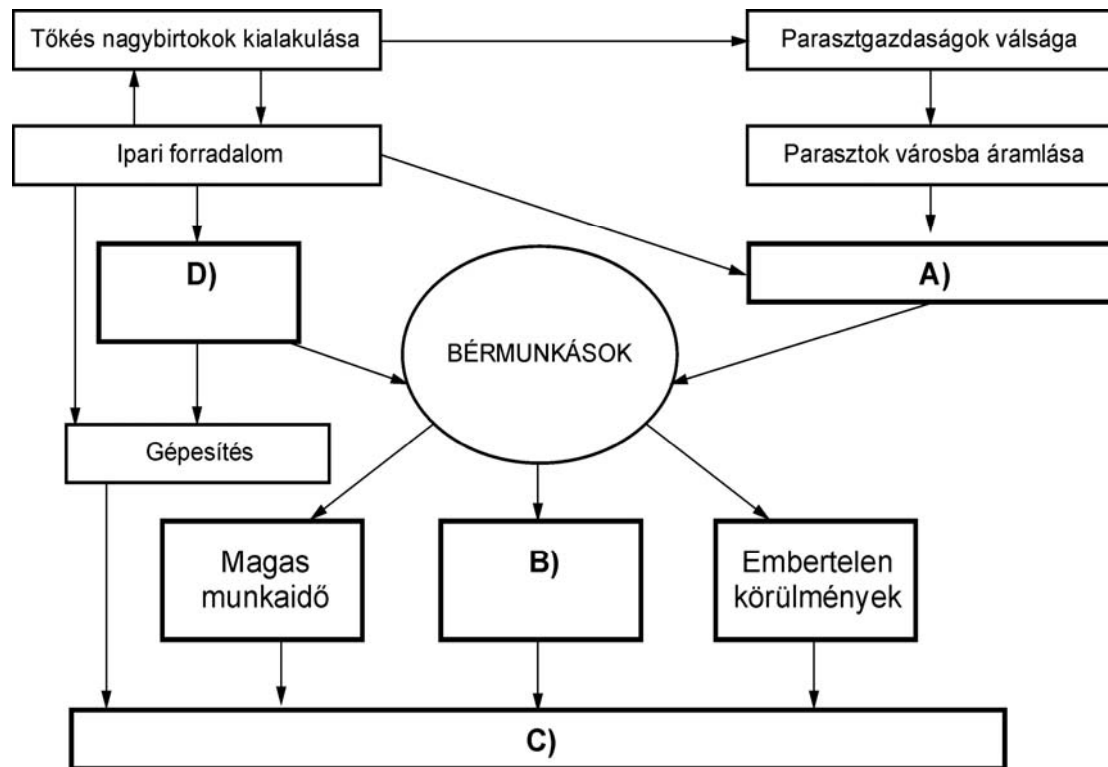
1. Igen
2. Nem
3. Igen
4. Nem

b) *[...] Magyarország és Erdély jogait, kiváltságait és szabadságjogait szentül és sértetlenül megtartjuk [...]*.(1 pont)

c) az Aranybulla (0,5 pont)

d) az ellenállási záradék/jog (0,5 pont)

6. Ipari forradalom következményei (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

7. A dualista állam működése (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

a) közös uralkodó *vagy* Ferenc József

b) közös minisztériumok *vagy* közös ügyek

c) (felelős) kormány

8. A holokauszt (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

Fogalom	Forrásrészlet sorszáma
a) deportálás	1.
b) gettó	3.
c) koncentrációs táborok	4.

9. Az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlása (Összesen 3 pont.)

a) Ausztria, Csehszlovákia, Románia, Jugoszlávia/Szerb–Horvát–Szlovén Királyság
(Elemenként 0,5 pont.)

b) etnikai elvek (0,5 pont)

c) Kisantant (1 pont)

10. Magyarország háborús veszteségei (Összesen 4 pont.)

- a) infrastruktúra (0,5 pont)
- b) Pl.: légitámadások *vagy* frontharcok *vagy* a német és szovjet hadseregek rekvirálása stb. *(Bármely hasonló értelmű válasz elfogadható.)* (Elemenként 1 pont.)
- c) A harcok sújtották a polgári lakosságot is, *vagy* a holokauszt miatt, *vagy* a front átvonult az országon, *vagy* bombázások stb. *(Bármely hasonló értelmű válasz elfogadható.)* (1 pont)
- d) a Don-kanyarban *vagy* Voronyezs környékén (0,5 pont)

11. Kelet-közép-európai problémák (Összesen 4 pont.)

- a) jelentősen csökkent (0,5 pont)
- b) visszaesett *vagy* csökkent (0,5 pont)
- c) Pl.: Változás lehetséges okai: összeomlottak a keleti piacok, *vagy* piacvesztés, *vagy* megszűnt a KGST, *vagy* az iparszerkezet átalakítása, *vagy* a piacgazdaságra való áttérés. *(Minden más tartalmilag helyes válasz elfogadható.)* (1 pont)
- d) Pl.: Rendszerváltás *vagy* a szocialista tömb szétesése, felbomlása. (1 pont)
- e) Pl.: Munkanélküliség növekedése, szegénység, életszínvonal jelentős visszaesése, a társadalmi különbségek növekedése. *(Más tartalmilag helyes válasz is elfogadható.)* (Elemenként 0, 5 pont.)

12. Állampolgári jogok Magyarországon (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a) 70/A. § (1)
- b) 69. § (3)
- c) országos népszavazás *vagy* helyi népszavazás *vagy* országos népi kezdeményezés *vagy* helyi népi kezdeményezés
Bármelyik két válasz elfogadható.
- d) 1. Polgármesterré választható az önkormányzati választáson.
2. Az önkormányzati választáson választó.
3. Országgyűlési képviselővé választható.
4. Országgyűlési képviselőt választhat az országgyűlési választáson.
5. Helyi kérdésekben kiírt népszavazáson megilleti a részvétel joga.
- e) Megválasztható: helyi önkormányzati képviselő.
Nem választható meg: polgármester *vagy* főpolgármester.

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK**13. A reneszánsz (rövid)**

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a reneszánsz korstílus jellemző sajátosságait mutatja be, és feltárja kibontakozásának társadalmi hátterét. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl.: a reneszánsz az antikvitás szellemiségére támaszkodva szakított a középkor addig uralkodó világszemléletével).	0-4
Tájékozódik térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Pl.: rögzíti, hogy a reneszánsz a XIV. századtól a XVI. század végéig meghatározó korstílus volt, és megállapítja, hogy Itáliából kiindulva Európa jelentős részén elterjedt.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános és a korszakra vonatkozó történelmi fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat (művészet, eszme, korstílus, építészet stb.), valamint a témához tartozó fogalmakat (reneszánsz, humanizmus, emberközpontúság, művészetpártolás stb.).	0-4
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy az antikvitás újjáéledt a művészetekben (megnevez építészeti elemeket, <i>vagy</i> utal a mitológiai témaválasztásra stb.) és megállapítja, hogy a művészek szakítottak a középkor túlvilági szemléletével, <i>vagy</i> alkotásaik középpontjába az emberi szépség és a természet megjelenítését állították.	0-4
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó feltárja az antikvitás hatását a reneszánsz szemlélet kialakulásában és értelmezi társadalmi hátterét. T Pl.: rögzíti, hogy a művészek azonosultak az antik embereszménnyel (sokoldalúan képzett, művelt ember, polihisztor) és megállapítja, hogy ezért a legkiemelkedőbb művészek tudományos kutatómunkát is folytattak (Leonardo da Vinci, Michelangelo stb.). T Pl.: rögzíti, hogy a reneszánsz kialakulásában nagy szerepet játszottak a gazdagodó és polgárosodó itáliai városok vagyonos polgárai, fejedelmei, és megállapítja, hogy művészetszeretük mellett saját hatalmuk fényének emelése is mozgatta őket, <i>vagy</i> utalhat arra, hogy a művészetpártolás is antik hagyomány.	0-6
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

14. A bolsevik hatalomátvétel (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja, hogyan használták ki a bolsevikok Oroszországban a cári rendszer megdöntése utáni új politikai helyzetet a hatalom megragadására. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl.: a gazdasági elmaradottság és a világháború együttes hatására az abszolutizmus hatalma megrendült).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Pl.: megállapítja, hogy a bolsevik hatalomátvételre Lenin hazatérése után, 1917 őszén került sor, és rögzíti, hogy helyszíne az orosz főváros Pétervár (Petrográd) volt, <i>vagy</i> utal rá, hogy a bolsevikoknak a nagyvárosokban nőtt meg a befolyásuk.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat (hatalom, kormány, forradalom, válság, belpolitika, elégedetlenség stb.), illetve helyesen alkalmazza a témához tartozó szakkifejezéseket (pl. bolsevikok, szovjet, kommunizmus, bolsevik hatalomátvétel, kettős hatalom, puccs stb.).	0-4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük. T Pl.: feltárja, hogy melyek voltak az új politikai viszonyok sajátos vonásai („kettős hatalom”, erőteljes bolsevik propaganda, politikai bizonytalanság, megosztott szovjet, kormányválság stb.), és megállapítja, hogy ezt a bizonytalan (bel)politikai helyzetet Lenin vezetésével a bolsevikok tudatosan fordították saját befolyásuk (szerepük) növelésére.	0-4
Eseményeket alakító tényezők	M A vizsgázó feltárja azokat a belpolitikai tényezőket, amelyek a bolsevikok befolyását növelték a szovjetben és az orosz politikai életben az Ideiglenes Kormánnyal szemben. T Pl.: rögzíti, hogy az Ideiglenes Kormány nem oldotta meg a nép két alapvető követelését a békekötést és a földosztást, és megállapítja, hogy a bolsevikok programjukban és jövőképükben (kommunizmus) mindezek megoldására is ígéretet tettek. T Pl.: rögzíti, hogy a bolsevikok szerepe az erőteljes propaganda mellett is csak a nagyvárosokban <i>és/vagy</i> a nagyvárosi szovjetekben nőtt meg, és megállapítja, hogy miután a kormány nem rendelkezett megfelelő katonai erővel, ez elegendőnek bizonyult a hatalomátvételre.	0-6
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

15. A X. századi magyar életmód és társadalom (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a honfoglalás kori életmód és társadalom jellemzőit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal. (Pl.: a korban az életmód és a társadalom jelentős változáson ment át: a vándorló életmódot felváltotta a letelepedés.)	0-4
Tájékozódás térben, időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi, helyesen állítja fel az időrendet. T Rögzíti, hogy a honfoglalás (895–900) és a X. század vége közti időszak a letelepedés kora <i>vagy</i> rögzíti, hogy a letelepedésre a Kárpát-medencében került sor, <i>vagy</i> utal a honfoglalók letelepedésének térbeli viszonyaira.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja a témához kapcsolódó általános, illetve konkrét fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat: társadalom, életforma/életmód, vagyoni különbség stb.; illetve a témához tartozó fogalmakat: honfoglalás, letelepedés, kalandozások, államalapítás, törzs, nemzetség, közrendűek, nemzetségi társadalom, félnomád stb.	0-4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük. T Pl.: a forrásból megállapítja, hogy a magyarság egy része még jurtában élt, másik részének már állandó lakhelye volt (veremház), és megállapítja, hogy megkezdődött a letelepedés, <i>vagy</i> bemutatja a X. századi társadalom szerkezetét, és megállapítja, hogy az életmódhoz hasonlóan a társadalom is átalakult.	0-4
Eseményeket alakító tényezők	M A vizsgázó feltárja az életmódban és a társadalomban bekövetkező változások mibenlétét. T Rögzíti, hogy a Kárpát-medencébe érkező magyarság nomád-félnomád életmódot folytatott, és megállapítja, hogy ez az életmód a letelepedés hatására fokozatosan visszaszorult. T Rögzíti, hogy a X. századi társadalom egy bomló nemzetségi társadalom, és megállapítja, hogy ennek oka a vagyoni különbségek felerősödése <i>vagy</i> rögzíti, hogy a letelepedést követően került sor a kalandozásokra, és megállapítja, hogy a hadjáratok során megszerzett zsákmány tovább növelte a törzsi társadalomban meglévő vagyoni különbségeket.	0-6
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos helyesírási hibákat.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

16. Török hódítások (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően az 1541–1566 közötti török hódítások folyamatát mutatja be.</p> <p>A válasz lényegre törően bemutatja, hogy a Habsburg és Török Birodalom magyarországi erőegyensúlya miatt nem sikerült a területek egyesítése.</p> <p>Az elemzés feltárja a török hadjáratok okait és következményeit. (Pl.: az 1552-es török hadjárat összefüggött Fráter György Habsburg–politikájával).</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi és összehasonlítja a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy miután a török 1541-ben elfoglalta Budát, az ország három részre szakadt, rögzíti <i>vagy</i> kikövetkeztethető, hogy tisztában van a három részre szakadt ország belső határainak változásaival, <i>vagy</i> megnevezi ennek a korszaknak a döntő eseményeit és helyszíneit (1541, Buda; 1552, Eger; 1566, Szigetvár).</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat.</p> <p>T Használja az alábbi általános fogalmakat (hódítás, erőviszonyok, birodalom, hadjárat, egyezmény, szultán stb.), illetve a témához tartozó fogalmakat (hódoltság, királyi Magyarország, végvár, végvárrendszer, váradi béke, török vazallus stb.).</p>	0-4
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Szapolyai a váradi békét fia születése után már nem akarta betartani, és megállapítja, hogy ennek oka, hogy ekkor már fiának szánta a trónt.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Fráter György többször kötött titokban egyezményt a Habsburgokkal, és megállapítja, hogy azért, mert tőlük várta az ország egyesítését.</p> <p>T Pl.: rögzíti a legjelentősebb hadjáratok (1541, 1552, 1566) útvonalait, a török hódítások kiterjedését, és megállapítja, hogy a terjeszkedés első szakasza Magyarországon I. Szulejmán szultán halálával lezárult, <i>vagy</i> ezek a hadjáratok véglegesítették az ország három részre szakadását.</p>	0-8
Eseményeket alakító tényezők	<p>M A vizsgázó bemutatja a török hadjáratok jellemzőit, okait és következményeit.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Szapolyai halála után a szultán már nem bízott hűbéresében, és megállapítja, hogy ezért az 1541-es hadjárat során elfoglalta és megtartotta Budát (és ezzel az ország három részre szakadt), <i>vagy</i> rögzíti,</p>	0-10

	<p>hogy az ország három részre szakadt és megállapítja, hogy ez a két nagyhatalom egyezségének volt a következménye.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a Habsburgok 1551-ben Erdélybe küldött katonai ereje nem volt elegendő a terület megszerzésére, és megállapítja, hogy ez kényszerítette Fráter Györgyöt a törökkel való taktikázására.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy az 1552-es török hadjárat célja a királyi Magyarország és Erdély egyesülésének megakadályozása, és megállapítja, hogy miután a Habsburgok nem tudták megtartani Erdélyt, az a török vazallusa maradt.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival alátámasztja, kiegészíti elemzését.</p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21

17. 1848. március 15. (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően az 1848. március 15-ei pesti forradalom eredményeiről ír, és elemzi a tömegek szerepét.</p> <p>A válasz a források használatával lényegi összefüggésekre utal (Pl.: a 12 pont tartalmazza a polgári átalakulás lényeges elemeit, amelyek a modern, polgári állam ismérvei.)</p>	0-4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy a forradalom 1848. márc. 15-én zajlott le, említheti a reformkort (1830–48) mint előzményt és az áprilisi törvényeket mint következményt; utal a téma földrajzi vonatkozásaira (pl.: forradalmi központok: Pest, Bécs, Pozsony, vagy utal a forradalom helyszíneire).</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat.</p> <p>T Használja az általános fogalmakat (polgári átalakulás, forradalom, elnyomás, tömegmozgalom stb.) illetve a témához tartozó fogalmakat (cenzúra, közteherviselés, márciusi ifjak, nemzetőrség, felelős kormány stb.).</p>	0-4

Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: rögzíti a 12 pont követeléseit (sajtószabadság, közteherviselés stb.), és megállapítja, hogy ezek a polgári átalakulást segítik elő, <i>vagy</i> rögzíti, hogy a márciusi ifjakhoz tömegek csatlakoztak, és megállapítja, hogy ez hozzájárult a forradalom győzelméhez.</p>	0-4
Az eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja, hogy a pesti események hogyan segítették elő az ország polgári átalakulását.</p> <p>T Pl.: feltárja, hogy a 12 pont polgári átalakulást követelő pontjai alapvetően megegyeztek a liberális nemesség reformkori céljaival, és megállapítja, hogy a liberális nemesség ezért támogatta a fiatalok mozgalmát.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy az utca eseményei hozzájárultak az Udvar meghátrálásához, és megállapítja, hogy ennek következménye a kormány kinevezése vagy az áprilisi törvények szentesítése.</p>	0-6
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

18. A dualizmus (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó az arisztokrácia és a nagypolgárság társadalmi helyzetét elemzi a dualizmus korában.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be az arisztokrácia és a nagypolgárság szerepét, helyzetét, életkörülményeit.</p> <p>Az elemzés feltárja a két meghatározó társadalmi réteg közötti hasonlóságokat és különbségeket. (Pl.: a történelmi osztályok alapvetően a politika alakítását és a közigazgatás irányítását végezték, a nagypolgárság pedig elsősorban a gazdasági életben rendelkezett meghatározó szereppel, de a két réteg szoros politikai és személyes kapcsolatban állt egymással.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja és értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Pl.: megállapítja, hogy a dualizmus időszaka 1867–1914/1918, és rögzíti, hogy Magyarország Ausztriával együtt közös államot alkotott (OMM) <i>vagy</i> a nagypolgárság elsősorban Budapesthez kötődött.</p>	0-4

Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a korszakra vonatkozó konkrét történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja a következő általános fogalmakat (társadalom, társadalmi réteg, nagybirtok, gyáripár, polgár, életmód stb.), illetve a témához tartozó fogalmakat (nagybirtokos, arisztokrácia, nagypolgárság, torlódott társadalom, társadalmi mobilitás, polgárosodás, asszimiláció stb.).</p>	0-4
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a magyar társadalom vezető rétegében egy sajátos „társadalmi dualizmus” alakult ki, és megállapítja, hogy a nagybirtokos arisztokrácia és a nagypolgárság együtt, egymással szoros kapcsolatban állva gyakorolta a hatalmat.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a modern gyáripár az 1880-as évekre alakult ki, és megállapítja, hogy ennek következtében a szűk nagypolgári réteg megjelenése a századfordulóra tehető.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a nagypolgárság életvitele nagyban hasonlított az arisztokráciáéhoz, elzárkóztak a társadalom többi rétegétől, utalhat arra, hogy a két társadalmi csoport eltérő értékrendet képvisel.</p>	0-8
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó elemzi és összeveti az arisztokrácia és a nagypolgárság társadalmi szerepét, helyzetét és életkörülményeit.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Magyarországon megkésve bontakozott ki a polgárosodás és megállapítja, hogy így ún. torlódott társadalom alakult ki, vagy egymás mellett éltek az új polgárosodó és a régi formákat őrző rétegek.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy nagypolgárság jelentős része zsidó származású volt, és megállapítja, hogy a liberális korszak hatására az arisztokrácia elfogadta az asszimilálódni kívánó új elitréteget, de a két réteg társadalmi összeolvadása nem következett be.</p> <p>T Pl.: utal arra, hogy a politikai liberalizmus hatására az arisztokrácia egy része is bekapcsolódott az üzleti életbe (ipari beruházások, igazgatótanácsi pozíciók stb.), és megállapítja, hogy ez szorosabb kapcsolatot eredményezett a nagypolgársággal, vagy rögzíti, hogy a dualizmus korában jelentős gazdasági fejlődés, társadalmi átalakulás bontakozott ki, s ebben az arisztokrácia inkább az agrárgazdaság, a nagypolgárság pedig inkább az ipar fejlesztésében volt érdekelt.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival alátámasztja, kiegészíti elemzését.</p>	0-10
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21

19. Magyarország német megszállása (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a német megszállás következményeit mutatja be és elemzi. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (Pl.: Magyarország szuverenitása gyakorlatilag megszűnt, és így az ország gazdaságilag és politikailag Németország alá rendelődt).	0-4
Tájékozódás térben, időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi, helyesen állítja fel az időrendet. T Pl.: rögzíti, hogy Magyarország német megszállása 1944. március 19-én kezdődött, és utal a világháborús helyzet térbeli vonatkozásaira (a normandiai partraszállás stb.).	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja a témához kapcsolódó általános, illetve konkrét fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat: szuverenitás, megszállás, katonai jelenlét, frontvonal, nyersanyag, ipari termék stb.; illetve a témához tartozó fogalmakat: zsidótörvények, gettó, deportálás, kormányzó, teljhatalmú megbízott stb.	0-4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy Németország ellenőrzése alá vonta a magyar kormány működését, és megállapítja, hogy célja az ország gazdasági erőforrásainak katonai felhasználása volt, vagy rögzíti, hogy a megszállással a korábbi viszonylagosan független politikának vége szakad, és megállapítja, hogy ezzel egyidőben megkezdődött a zsidók és a németellenes erők üldözése.	0-4
Eseményeket alakító tényezők	M A vizsgázó feltárja Magyarország német megszállásának következményeit. T Pl.: rögzíti, hogy Magyarországot Hitler minden tekintetben a birodalom érdekeinek rendeli alá, és megállapítja, hogy ugyanakkor politikai okokból meghagyja az ország látszatfüggetlenségét. T Pl.: utal arra, hogy a német megszállás következtében megkezdődött a magyar zsidóság megsemmisítése, és megállapítja, hogy a magyar politikai életben megerősödött a szélsőjobboldal befolyása.	0-6
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos helyesírási hibákat.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

20. A Kádár-rendszer (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a magyar társadalom 1960-as és 1970-es évek életmódbeli változásait jellemzi, bemutatja az emberek mindennapjait.</p> <p>Az elemzés feltárja a politika és a társadalom kiegyezését, amelynek alapja az életszínvonal magas tartása.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be az életszínvonal növekedésének gazdasági és politikai hátterét, például utal a gazdasági reformokra, majd az ország eladósodására.</p> <p>A vizsgázó felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat fogalmaz meg, következtetéseket von le.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Jól helyezi el időben a Kádár-rendszert (1956 után) s annak prosperáló időszakát (60-as, 70-es évek); utal arra, hogy Magyarország a szocialista integráció résztvevője (KGST).</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat.</p> <p>T Használja az alábbi általános fogalmakat: reform, életszínvonal, fogyasztási cikk, válság stb., illetve a témához tartozó fogalmakat: tervgazdálkodás, pártállam, egypártrendszer, eladósodás, lakótelep stb.</p>	0-4
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy a lakások száma, a háztartásokban használt tartós fogyasztási cikkek száma fokozatosan emelkedik, és megállapítja, hogy ez a gazdasági reformoknak köszönhető.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy az urbanizáció és a tartós fogyasztási cikkek elterjedése jelentős ütemben emelte az életszínvonalat, és megállapítja, hogy ennek magas szinten tartása lett a politika egyik fő célja.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a világgazdaságban az 1970-es évek közepétől negatív tendenciák erősödtek fel, és felismeri, hogy a magyar gazdaságban ezzel párhuzamosan elindul a lassú hanyatlás.</p>	0-8
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja az életszínvonal emelkedésének gazdasági és politikai hátterét.</p> <p>T Pl.: feltárja, hogy a növekvő lakossági fogyasztás, az emelkedő életszínvonal a kádári gazdasági reformok következménye, és megállapítja, hogy ezt részben a lakosság önkiszákmányolásával biztosították.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a magyar gazdaság külső és belső okok miatt képtelen volt alkalmazkodni az olajválság teremtette világpiaci változásokhoz, és megállapítja, hogy csak egy ideig sikerült ezt nyugati kölcsönökkel ellensúlyozni, vagy ezek az ország lassú eladósodásához vezettek.</p>	0-10

	<p>T Pl.: utal arra, hogy a politikai hatalom és a társadalom között megegyezés jött létre (a társadalom nem szól bele a politikába, cserébe a párt segíti az életszínvonal növekedését), és megállapítja, hogy ez az 1980-as évektől kezd felbomlani.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival alátámasztja, kiegészíti elemzését.</p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21